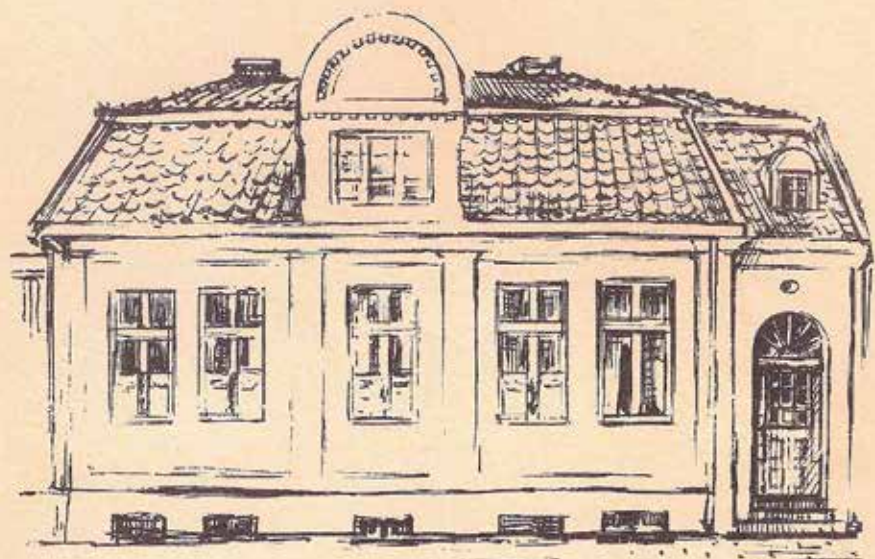

Föreningen Gamla Carlscrona

Verksamhetsberättelse 1985

Minnenas Bok

KALLELSE

Härmed kallas FÖRENINGEN GAMLA CARLSRONAS medlemmar till ÅRSMÖTE tisdagen den 18 mars 1986 kl 19.00 på Konserthuset, Karlskrona.

PROGRAM   Förhandlingar
                  Utdelning av Jultomtefondens stipendium
                  Final i närradions Carlskrona-tävling
                  Sonneys orkester

Numrerade gratisbiljetter kan avhämtas i klubblokalen, Borgmästaregatan 1, onsdagarna den 5 resp 12 mars kl 17 - 19. Telefonbeställning kan göras samma tider på tfn nr 0455/101 91. Biljetter kan även beställas per brev.

Biljettutlämning sker även i Konserthusets foajé från kl 18.00 tisdagen den 18 mars. Beställda biljetter avhämtas på Konserthuset senast kl 18.45 den 18 mars.

Vi värdjar till de av våra medlemmar, som ej kan avhämta biljetter i klubblokalen att snarast inkomma med brevbeställning.

VÅRENS PROGRAM

DAG	AKTIVITET	BILJETTER
ti 18/3	Årsmöte på Konserthuset	on 5/3 on 12/3
to 1/5	Revelj kl 07.00 (Ej FGC-arrangemang)	
lö 24/5	Utfärd med "Södern" till Kurrholmen och Västra Hästholmen. Start kl 10.00 från Fiskbron. Pris ej fastställt.	on 14/5 on 21/5
to 19/6	Lövmärknadsdagen. Öppet hus kl 08.00 - 20.00	
sö 10/8	Carlscronadagen. Revelj kl 07.00	
sö 17/8	Hembygdens dag, Vämöparken	

Dessutom planeras en stadsvandring på Trossö en vardagskväll i april - maj.

Program för aktiviteterna annonseras i ortstidningarna BLT och SOS en à två veckor i förväg. De talas in på vår telefonsvarare 0455/101 90 samt kungörs i närradioprogrammet "Radio Gamla Carlskrona, som sänds måndagar kl 18.15 - 18.45 med repris söndagar kl 17.30 - 18.00 på frekvensen 88,1 MHz.

Biljettutlämning sker i klubblokalen Borgmästaregatan 1, kl 17 - 19 angivna dagar. Telefonbeställning kan ske på nr 0455/10191 samma tider. Biljetter kan även hämtas/köpas i anslutning till programmets början.

Fri entré till årsmötet. Till utfärden säljs biljetter för att täcka res- och annonskostnader.

HÖSTENS PROGRAM

Under september månad utsänds höstprogrammet till samtliga medlemmar. I Malmö - Lundområdet planeras ett "Öppet husprogram" med bl a filmvisning. Tid och plats meddelas senare.

Förvaltningsberättelse för år 1986

STYRELSEN

Styrelsen för Föreningen Gamla Carlskrona har vid styrelsesammanträde den 7 januari 1986 fastställt följande berättelse över verksamheten år 1985.

Styrelsens sammansättning

Erland Jänner	ordförande
Hans-Göran Rydberg	vice ordförande
Sten A Petersson	sekreterare
Ake Nordin	kassör
Ingegerd Akesson	matrikelförare
Karl-Erik Karlsson	klubbmästare
Erik Langemark	ledamot
Anders Abrahamsson	ledamot
Göran Kockum	ledamot
Ake Ulvesjö	suppleant
Christer Pettersson	suppleant
Göran Hjelmqvist	suppleant
Olle Mellin	suppleant

Revisorer

Thure Blom och Eric Carlsson

Revisorssuppleanter

Börje Persson och Pia Abrahamsson

Valberedning

Gunnar Ottosson (sammansällande),
Evald Eklöf och Kerstin Södö

Adjungerade till styrelsen har varit Aina Hultman som klubbmästarinna och Bengt Gattling som ansvarig för närradioverksamhet.

Inom styrelsen har funnits arbetsutskott samt bok-, film- och bildprogram-, lokal-, intendentur-, marknadsförings-, närradio- och jubileumskommitté.

Styrelsens verksamhet

Styrelsen har under 1985 sammanträtt nio gånger. Dessutom har ett flertal utskotts- och kommittésammanträden ägt rum.

Styrelsen har till Karlskrona kommun avgivit skrivelser i följande frågor: Yttrande om kommunens förslag till ny stadsplan med bevarandeplan för Björkholmen. Skrivelsen innebar tillstyrkan med vissa kommentarer.

Skrivelse ang Varmbadhusets framtid, var i föreningen starkt uttalade sig mot planer på nedläggning eller förläggning i "malpåse". Skrivelsen innehöll även kommentarer till kommunens utredning i frågan samt vissa förslag.

Förslag till placering av väntskjulet och lyktstolpen, som tidigare varit placerade på numera rivna Skåningabron (Nättrabybryggan).

Skrivelse med påpekande om vikten av att Sparreområdet om möjligt utnyttjas på ett sådant sätt, att historiska och arkitektoniska värden tillvaras.

Dessutom har skrivelse tillställts antikvariska myndigheter och Karlskrona kommun ang historiskt intressant byggnadsteknik i kasern Sparres exercishus.

Olika styrelsemedlemmar har deltagit i följande kurser:

Av Blekinge Läns Hembygdsförbund anordnade kurser;
"Hembygdsföreningarnas arkiv" samt "Kultur i skolan"

Vice ordföranden har deltagit i en kurs i arkeologi arrangerad av Riksförbundet för hembygdsvård.

Styrelsen har gjort studiebesök på stadsarkitektkontorets planavdelning för att informeras om aktuella stadsplane- och byggnadsförslag på Trossö-Björkholmen.

FÖRENINGENS MEDLEMSANTAL

Den 31 december hade föreningen 4.451 medlemmar varav 795 var bosatta utanför Blekinge.

FÖRENINGENS EKONOMI

Föreningens ekonomi redovisas i särskild berättelse, som tillsammans med denna verksamhetsberättelse tillställts revisorerna.

KLUBBLOKALEN

Föreningen har som tidigare hyrt bottenvåningen i huset Borgmästaregatan 1. Klubblokalen har hållits öppen varje helgfri onsdag kl 17-19 under tiden september-maj. Härutöver har lokalen varit öppen under lövmarknadsdagen, Carlsronadagen, julslytningssöndagen samt vissa eftermiddagar i anslutning till biljettutlämning.

Telefonvararen har anvisat kontaktpersoner under de tider lokalen varit stängd. Medlemmarna har på detta sätt haft möjlighet att efter överenskommelse besöka lokalen vid tider utöver ordinarie öppethållande, t ex under sommaren.

I klubblokalen har funnits möjligheter att se film, ljudsatta diaserier, studera föreningens bildarkiv och dess bibliotek samt att till medlemspris inköpa föreningens böcker, vykort, Carlsronogram m m.

Föreningens adress är: FÖRENINGEN GAMLA CARLSRONA
Borgmästaregatan 1
371 31 KARLSKRONA
Tel 0455/101 90 (telefonsvarare)
101 91 (samtalstelefon)

ÅRSMÖTET

Torsdagen den 14 mars ägde årsmötet rum, som vanligt i Konserthuset. Ordförande och styrelse omvaldes liksom revisorer med suppleanter samt valberedning.

Årsavgiften för 1986 fastställdes till oförändrade 15 kronor.

Före årsmötet underhöll KA2-oktetten i foajén.

Efter förhandlingarna utdelades för andra gången i ordningen Jultomtefondens stipendium (se särskild berättelse nedan).

Närradiotävlingens final avgjordes under kvällen

KA2-oktetten framförde en musikgissningstävlan.

Kvällen avslutades med bildprogrammet "Trollharar och hjulorvar - om djur i fantasi och verklighet" av Björn Swahn.

AKTIVITETER

Föreningen har arrangerat eller deltagit som medarrangör i följande aktiviteter

- 22/1 Filmafton på Konserthuset
- 29/1 Filmvisning på Ekliden
- 12/4 Skärgårdspatrullen besökte Grönadals missionshus med filmvisning
- 16/6 Vårutfärd till Östra Skärgården. Attlotalet medlemmar deltog i resan, där uppehåll gjordes vid Mårtenssons båtbyggeri på Östra Hästholmen där innehavaren Göte Mårtensson intervjuades av Per-Anders Daag.
Därefter besökte numera nedlagda KA-batteriet Lungskär där Bob Stephenson-Möller berättade minnen från beredskapstiden. På hemvägen ställdes färden över den numera världsberömda Gåsefjärden. Flera medlemmar medverkade under resan genom att berätta minnen, de äldsta hägkomsterna härrörde sig från mobiliseringen 1914!
- 20/6 Lövmarknadsdagen. Föreningen debuterade med försäljning från stånd på Stortorget
- 30/6 Medverkan i Vämöparken vid anläggningens 75-årsjubileum
- 10/8 Skärgårdspatrullen i Tjurkö gamla skola, där ett filmprogram visades för fullsatt hus
- 11/8 Carlsronadagen Revelj med ABF:s musikkår utgick från föreningens klubblokal kl 0700. Flagghissningen på torget utfördes av medlemmar i marinlottakåren och sjövärnskåren
- 18/8 Hembygdens dag på Vämö
Föreningen deltog i den av Östra Blekinges Hembygdsförbund och Hamborings arrangerade dagen.
I Vega-Svens stuga guidade föreningsmedlemmar i anslutning till en miniatyrbildning med bandspelarkommentar om Vega-Sven
- 5/9 Stadsvandring på Björkholmen med Erik Langemark som ciceron. Betydligt över 100 personer följde en mycket uppskattad vandring i tid och rum
- 28/9 Kavalkaden. Ett avgiftsbelagt program. Publiken i ett fullsatt Konserthus fick åhöra ett musikprogram med Sandgrenska Manskåren, Lilly Berglund med Göte Wilhelmsson samt Flottans Musikkår i Karlskrona (Regionmusiken)
- 3/11 - Noblingutställningen. Föreningen medverkade i en utställning på 6/1 Blekinge Läns Museum med verk av konstnären Tore Nobling.

NÄRRADIOVERKSAMHETEN

Vår förening är medlem i Karlskrona Närradioförening. Vi har under året över Radio Karlskrona, som sänder på 88,1 MHz, sändt 42 veckomagasin. Varje program har omfattat 30 minuter. I programmen har förekommit reportage, intervjuer, musik samt tävlingar. Segrare i Carlskrona-kunskap blev för andra året i följd Karl Håkansson, Långö.

I samband med Hembygdens Dag söndagen den 18 augusti hade vi en direktsändning från starten vid gästhamnen för Vämö-schottisen och även från målet i Vämöparken. Längs dansarnas väg var högtalare uppsatta och man dansade efter den musik, som vi sände i vårt program från närradiostudion.

Samtliga program har kopierats och tillförts vår förenings arkiv.

Sändningstider har varit måndagar kl 1815-1845 samt söndagar 1730-1800 (repriser).

40-ÅRSJUBILEUM

Föreningens fyrtioåriga tillvaro firades med en fest för medlemmarna i Sparres exercishus. Styrelsens ambition var att bereda tillfälle för så många medlemmar som möjligt att få uppleva en tillställning i fyrtio- och femtiotalens tecken, något som motiverade valet av lokal.

Musik och dekorationer var anpassade till tidsperioden.

Gällande brandbestämmelser begränsade tyvärr antalet gäster till 450, varför återbud tyvärr fick ges åt flera medlemmar.

Programmet omfattade en enkel måltid med taffelmusik. Efter tal och upp-
vaktningar vidtog dans till tre orkestrar, nämligen KA2-oktetten, Kent Witt-
sjös ensemble och Sonneys orkester. I pauserna underhöll välkända Stig och
Martin.

Under kvällens lopp presenterades IFK:s guldhandsbolls lag från föreningens ju-
bileumsår 1945.

Med anledning av jubileet utgav föreningen en särskild minnespoststämpel da-
terad 9/11 1985 som visade föreningens emblem.

BOKUTGIVNING

Arsboken 1985, Tore Nobling, utkom den 3 november. Boken innehåller 42 fyrfärgsreproduktioner av konstnären Tore Noblings Karlskronaakvareller från 1945 samt tio av hans verk i svart-vitt.

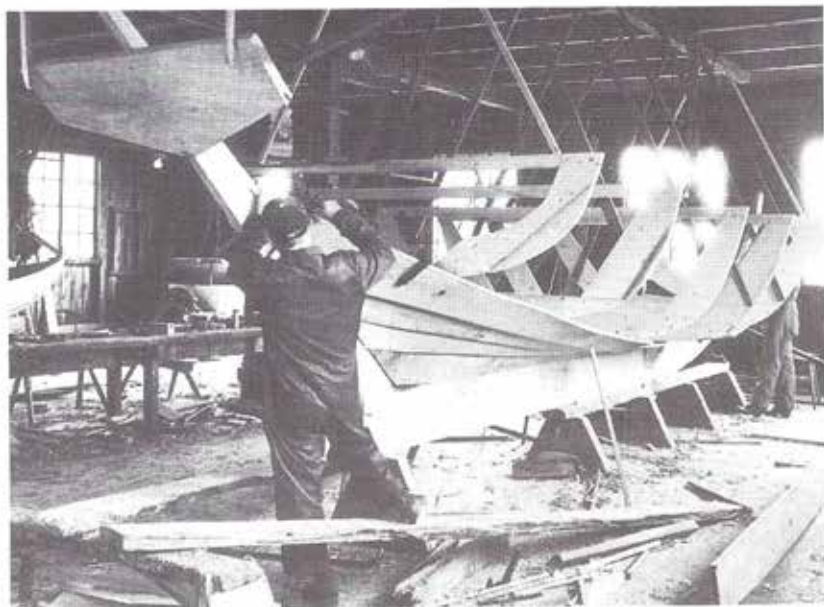
BILD OCH FILM

Filmarkivet har utökats med sju inköpta filmer:

I tackel och tåg (1938), Örlogsmän under segel (1950), Fylgias långresa 1931, Fylgias långresa 1947-48, Med Älvsnabben till Västindien (1956-57), Med Älvsnabben till fem världsdelar (1966-67) samt Midsommarminnen. Den senare, som är en kortfilm från SF, visar Karlskronascener från bl a Lövmarknaden på 1930-talet.

Stilbildsarkivet har utökats med cirka 300 nya diabildsmotiv. Speciellt har föreningen framställt en Ijudsatt diabilserie om 80 bilder med anledning av förtifikationsväsendets 350-årsjubileum.

I likhet med tidigare år har föreningens verksamhet fotodokumenterats av Gunnar Ekström.

Under året har föreningen fortsatt arbetet på en 1984 påbörjad 16 mm ljudfilm i färg, som dokumenterar Mårtenssons båtvarv på Östra Hästholmen och byggandet av vrakekan "Klaura".

I samarbete med Karlskrona Fotoklubb framställer föreningen en dokumentation av byggnader på Trossö-Björkholmen-Ekholmen. Fotoklubbens medlemmar utför fotoarbeten, medan föreningen bekostar materialkostnaderna. Arbetet, som avser att avbilda samtliga fastigheter inom området, påbörjades 1985.

ÖVRIGT

Årets förstamaj-revelj gick traditionsenligt av stapeln. Sparbanken Kronan hade i samarbete med Björkholmens byalag och Föreningen Gamla Karlskrona låtit utarbeta och trycka ett deltagarbevis med teckningar av Sven-Olof Bergström och texter av Bert Svanstein.

Föreningen har under året medverkat med kåserier, bild- och filmvisningar hos andra föreningar, organisationer och institutioner.

Föreningen har genom vice ordföranden och sekreteraren framträtt i Radio Blekinge med information om föreningens verksamhet.

TACK

Föreningen Gamla Carlskrona riktar härmed ett varmt tack till föreningar, organisationer och enskilda samt till Karlskrona kommun för de gåvor, arbetsinsatser och inte minst den välvilliga hjälpsamhet som under året kommit oss till del.

Styrelsen i Föreningen Gamla Carlskrona

JULTOMTEFONDEN

Föreningen Gamla Carlskrona förvaltar den s k Jultomtefonden i vars bestämmelser stipuleras att avkastningen efter en viss kapitalisering skall reserveras för belöningar till ungdom i Karlskrona, som uppmärksammats för intresserat arbete och stor fallenhet för kulturellt arbete av olika slag.

Fondens utdelning beslutas av en kommitté, utsedd av föreningens styrelse. 1985 bestod denna kommitté av

Gun Ekedahl, Erland Janner, Eva Malmgren-Sundqvist, Hans-Göran Rydberg, Gunnar Sahlén, Bert Svanstein och Kerstin Södöö.

I enlighet med statuterna utdelades 1985 års belöning vid Föreningen Gamla Carlskronas årsmöte. Den tillföll 22-åriga Catharina Palmér, som studerar vid Musikhögskolan i Stockholm. Catharina har under flera år varit verksam som kyrkomusiker och körledare i Karlskrona.

1985 års belöning utgjordes av ett kontantbelopp av 2 000 kr åtföljt av ett diplom.

Vid 1985 års slut bestod fondkapitalet av kr 15 378:70.

KOMMITTÉN FÖR JULTOMTEFONDEN

Minnenas Bok

"Så minns jag Varvsgatan"

av Gunnar Strindhagen

Jag har gått den tusende gånger, gatan som gick från mitt hem vid gamla teatern till klockstapeln. Jag menar alltså Varvsgatan. Antingen på väg till eller från skolan eller som "spring-schas", gående eller cyklande på väg till jobbet. Och det är med stolthet jag kallar mig "en gammal västeruddare".

Varvsgatan har blivit den naturliga huvudgatan på Västerudden. Den korsas av gator vars namn kommer en att tänka på hav och salta vindar. Från början i öster: Amiralitetsparken, sedan följer Konstapelsgatan, Arklimästaregatan, Skepparegatan, Styrmansgatan, för att nere vid varvsmuren avslutas med Repslagaregatan. Baggensgatan utgick också från Varvsgatan men gick söderut. Den var ursprungligen en förlängning av Styrmansgatan men bytte namn på 1870-talet.

Låt mig berätta något om livet på och kring Varvsgatan i min barndom, d v s på 1920-1930-talen. Det mesta självupplevt.

Officersmässen

Vid gatans början ligger nu som förr sjöofficersmässen. På den tiden när flottan var mångdubbelt större än nu var här verklig liv i lyckan med den stora officersstyrka som var förlagd här. Källaremästaren som skötte mässen tjänade säkert stora pengar. Jag kommer ihåg en gång på Tjugondag Knut när det var vanligt att man klädde ut sig för att gå runt i husen och sopa ut julen. Det var vanligt att man fick en 5- eller 10-öring, ibland ett äpple eller någon annan godsak. Men här i källaremästarens kök fick vi 50 öre var, en rikedom för en halvstor pojke.

Proviantboden

I bottenvåningen till officersmässen låg Flottans Proviantbod. Här fick flottans personal av alla grader handla specierier billigt. Eftersom pappa var varvsarbetare fick han inte handla här - det blev ändring senare. Men regler är till för att kringgås säger man. Så vi handlade där i alla fall. Vi hade nämligen en inneboende som var underofficer av 2:a graden. Mamma brukade få utnyttja hans inköpsblanketter och skrev helt fräckt hans namn och titel under listan. På hyllorna stod färdiguppvägda varor i påsar så det gick rätt snabbt att bli expedierad. Vad varorna kostade minns jag ej, utom en sak, och det var fint salt. Det kostade 6 öre per kg. Att priserna kunde vara så låga berodde på att värnpliktiga vid flottan tjänstgjorde som expeditör.

Skeppsgossekåren

Mitt emot officersmässen ligger Marinmuseum, på den tiden skeppsgossekasern. Den omges mot Varvsgatan av en hög kalkstensmur. På muren sitter en träplatta fastspikad där det med knappt skönjbara bokstäver står att läsa: "Fridlyst område, vite 50 kr." Mitt i muren är infälld en välvd grön port och på vardera sidan om denna en liten dörr för gångtrafik. En lång man måste vara ödmjuk och buga sig djupt när han gick genom denna port. Men för en skeppsgosse i 14-16-årsåldern var det i allmänhet inga problem. Går man närmare högra dörren och vänder blicken ner mot trappsteget av gråsten ser man att detta är alldeles rundslitet. Det är det synliga beviset av alla de skeppsbossar som gått in och ut här.

Var det roligt att gå ut kunde det vara desto tråkigare att gå in. Pennalism var ganska vanlig då. Som t ex när ett gäng av de gamla pojkarna kunde hejda en av pojkarna från yngsta kompaniet. De räckte sedan fram en knapp och sa att han genast skulle gå och köpa ett wienerbröd. Det dög ej att neka och säga att han fått en knapp. Här fanns vittne att han fått 25 öre, så det skulle vara pengar tillbaka. Om han tredskades blev det "fall in karnin". Det tillgick så att "domaren" sträckte ut en arm och sårade två knogar. Sedan var det bara för den skyldige (eller oskyldige) att sticka in näsan, varefter näsan vredts om.

Min yngste bror Yngve som kämpade sig igenom de tre skeppsgosseåren kunde ibland tala om deras aldrig slumrande aptit. På kvällarna när permissionen gick ut, kom de yngsta som hade sitt hem i staden upp för trappan för att gå till sina logement. Då var det inte ovanligt att det på ömse sidor av trappan stod några stora pojkar. Dessa brukade då undersöka ev. paket som de yngre hade med sig. Innehöll de något ätbart blev detta beslagttaget. Ibland blev de visiterade för att undersöka att de ej hade några smörgåspaket i fickorna.

Så många personliga minnen från denna kasern har jag ej, men ett står ganska klart för mig. Det var när jag som 3 kl. sjöman blev isolerad här för någon epidemisk sjukdom. Några ganska trista veckor fick vi tillbringa här. En ljuspunkt var dock att vi några gånger fick segla ut med "kronobarkarna".

Vi lämna Skeppsgossekasernen. Den som vill dröja kvar bland dess minnen rekommenderas att gå upp i skeppsgossarnas minnessal i museet.

Nästa tvärgata vi möter är Konstapelsgatan. Den spärrades förr av en mäktig gråstensmur, som var ämnad att bli stadens inre försvarsgördel. Den blev dock aldrig färdig. Ett valv gick här igenom muren, men eftersom det var ganska smalt kunde det ställa till förtret. Som t ex när Gustaf III skulle passera härigenom på väg till teaterladan på Varvsgatan. Hans vagn körde fast, och det var först efter mycket arbete man fick loss den. Muren revs vid sekelskiftet 1900. Och tur var det, hur skulle den klarat dagens trafik.

Kronostallet

Det falu-röda kronostallet ser likadant ut nu som förr, utvändigt. Här härskade den myndige skåningen stallmästare Persson över sina kuskar. Han bodde med sin familj nästan vägg i vägg med stallet. Här tyckte jag om att gå från spilta till spilta och se på de kraftiga arbetshästarna. Och vad kunde vara roligare för en stadspojke än att hoppa i det mjuka höet. Särskilt när luckorna till höskullen stod öppna och man langade in hölass efter hölass med väldoftande hö som nyss kommit från landet. Vi fick inte vara däruppe förstås, så ibland åkte man ut.

Flera år senare minns jag när samme stallmästare stod på stora planen innanför högvakten och gav order. Då var han transportchef och hästskjutsarna var utbytta mot lastbilar och kuskarna hade blivit chaufförer. Det fannas faktiskt omskolningsproblem även på den tiden. D v s på 1930-talet.

På Varvsgatan andra sida låg uppfarten till varvschefsostället samt tyg- och ekipagemästare-boställena. Den är nu flyttad till korsningen med Arklimästaregatan. Här låg förr tennisbanor. Senare, under kriget, byggdes de nya kasernerna med Flottans sjukhus. Denna uppfart till chefsoställena kallas nu Gröna Gången. Men det fanns en annan Gröna Gången på andra sidan detta kvarter, en omtyckt lekplats för Västeruddens alla barn. Även ett populärt tillhåll för sjömän som ville ha ett amoröst äventyr på kvällarna med sin flickvän. Denna plats ligger numera inom varvsområdet.

Bombattentatet

Det var här uppe i Gröna Gången som det uppmärksammade bombattentatet mot chefsostället ägde rum. Någon hade kastat en bomb över det röda planket och träffat bostadshuset. Ingen människa hade skadats. Jag plus alla andra nyfikna var där och titlade. Naturligtvis gjorde lokalpressen stor affär av det hela, men efter vad jag kunde se inskränkte det sig till ett tefatsstort hål mitt emellan två fönster. Detta då utlöste stor aktivitet från polisens sida. Det blev dörrknackning i omgivningen, om vi sett några mystiska individer. Även hos oss som bodde på Teatergatan var polisen hemma. Men ingen hade sett något, så fallet blev visst avskrivet som olöst. Man och man emellan talades det dock om att det var en provokation från de högre militärernas sida ty dessa hade uttalat den teorien att det var bolsjevikerna som låg bakom. Man gick vid den tiden i en riktig bolsjevikskräck. Hur det verkligen låg till är det få som vet. Man sade att det gjordes allt för att tysta ner det hela.

Att stämningen var lite uppjagad och lätt hade fått en elakartad vändning visar följande episod som en arbetskamrat berättat för mig. Hans sagesman var en korpral vid flottan som tjänstgjorde som patrullbefäl. Han var beväpnad med pistol. Under en rutinpatrullering nattetid i varvschefens park observerade de

en man som försökte gömma sig bakom en buske. Inte heller svarade han på anrop. Patrullchefen drog då upp sin pistol och osäkrade den. Först vid tredje anropet fick han svar och mannen kom fram.

- Hade jag inte fått något svar på detta sista anrop hade jag skjutit in i busken och inte svarat för följderna, förklarade han. Det visade sig vid visitering av mannen att det var en detektiv och att han var ute i samma uppdrag, nämligen att jaga bovar. Detta visar att man inte litade på varandra i denna egendomliga affär.

"Släktgården"

Om jag står i hörnet Varvsgatan - Arklimästaregatan och blickar norrut ser jag på ett stenkasts avstånd ett hus där jag bott ett 20-tal år. Det är byggt på ett par tomter där det låg två små stugor med gavlarna mot gatan, d v s av typen "björkholmsstugor". Intill detta med gatunummer 15, låg en gård som ägdes av en farbror till mig. Innan det nuvarande stenhuset byggdes låg på denna tomt tre bostadshus, ett gårdshus och två gathus. Dessa gamla hus bildade ett pittoreskt inslag i stadsbilden. (I entrén finnes en väggmålning av denna husgrupp). Om den senare gården kan sägas att den var en verklig släktgård, eller ska vi säga släktinggård. Här bodde nämligen tre farbröder till mig plus min farmor.

I gårdshuset bodde den farbror som ägde gården. Han hade hustru och 5 barn. Tyvärr rycktes han bort av spanska sjukan 1918. Nästan samtidigt dog äldste sonen i lunginflammation. Så det blev en tragedi för familjen. Yngste sonen i familjen, Gustav Adolf, var ofta min lekkamrat. Till våra populäraste lekplatser hörde dass- och vedbotaken som man kunde springa på från gård till gård. Ibland brukade vi leka "följa John". Jag kommer ihåg en episod vid ett sådant tillfälle. Leken går ju till så att man springer i en rad. Den som springer först ska hitta på några lustigheter och de som kommer efter ska göra likadant. Vi var tre stycken och jag var sist. Uppre vid Skomakaregatans hörna stod en bil av den gamla modellen med sufflett. Det var frestande att hitta på något skoj här, så förste man tryckte på signalhornet. Ett starkt tut hördes. Andre man gav en signal och sprang vidare. Så var det min tur att tuta. Men ve och fasa, signalknappen fastnade i nertryckt läge och bilhornet fortsatte att tjuta, Vi vågade inte vända tillbaka och stoppa ojudet, utan det fortsatte långt efter det vi kommit tillbaka till Västerudden.

Min andre farbror i den gården bodde i ett av gathuset, en röd länga på hög stenfot. Han hade hustru och 4 barn och jobbade på varvets torpedverkstad, senare som förman. När torpedverkstaden flyttade till Motala följde han och familjen med upp.

Min tredje farbror i den gården var ej gift. Han bodde tillsammans med min farmor i det andra gathuset, en liten röd stuga med vita knutar. Den bestod av ett rum, en kammare och ett litet smalt mörkt kök med ett enda fönster i taket. Möbleringen

i rummet bestod av ett stort slagbord borta vid rummets enda fönster. Vid vänstra väggen hade farmor sin säng och vid den högra hade farbror sin soffa. På sommaren brukade han ligga ute i kammaren. Sedan fanns där några byråer och enklare bohag. På väggen hängde kung Oscar II och drottning Sophia inom glas och ram, ty farmor var en stor rojalist.

I ena hörnet stod en kakelugn och på golvet framför den stod en spottkopp av gjutjärn, för det mesta fylld med hackat enris. Den gjordes ren då och då och nytt ris las på för att dölja sonens mindre trevliga snusvanor. Men även farmor hade sina laster, hon rökte cigarr. Om det var för att få stimulans eller för att det skulle "lukta herre" vet jag ej.

Ibland hade jag ärenden in till farmor, och dit gick jag gärna ty då visste jag att jag fick läsa gamla veckotidningar så mycket jag ville. I mitt hem förekom aldrig någon annan tidning än dagstidningen, men här hos farmor och farbror fanns flera roliga tidsskrifter. Jag kunde sitta där i timtal, ibland inne i rummet, ibland ute i kammaren där det låg tidningar staplade i stora trävar. Ja, det hände t o m att jag vintertid satt ute i den oeldade kammaren. Bland tidningar var det främst Allers Familjejournal som köptes. Men det fanns andra tidningar också: En rolig halvtimme, Tidsfördrif och Allt för Alla. Den senare med den stående sidan "5 kr för en rolig historia".

Jag tyckte om farmor för hon hade humor. Hur mamma tyckte om henne vet jag ej ty hon talade aldrig illa om någon men jag misstänker att det kunde vara lite kärvt. När vi kom att tala om henne, särskilt på äldre dar, brukade hon säga: säja vad man vill om farmor, men ett rasande grant fruntimmer var hon, käringen. Jag hörde henne många gånger fälla det yttrandet men alltid med ordet "käringen" efter.

Farmor var gammal när hon dog men hon skulle ej få vila i sin hembygds jord. Under ett besök i Stockholm för att hälsa på två döttrar avled hon nämligen efter en kort tids sjukdom. Hon blev begravd på Skogskyrkogården. Märkligt nog var båda dessa döttrar gifta med var sin fångkonstapel på fängelset Långholmen. Den ene av dem hade tidigare varit anställd på fängelset Göta Lejon på Björkholmen men blev förflyttad när detta lades ner.

Vi befinner oss åter i Varvsgatans korsning i samma kvarter, dvs kvarteret Taube (uppkallat efter amiral E.D. Taube). Här i hörnet låg förr en cigarraffär ägd av två gamla systrar. Senare låg här i många år en skomakareverkstad. Efter en helrenovering härom året togs butiken bort och huset har nu blivit en verklig prydnad för gatan.

Huset intill, det stora stenhuset med gatunummer Varvsgatan 12, finns också kvar. Här stack det i näsan av nybakat bröd när man gick förbi bageriet på mornarna. Ibland när vi ville ha något gott till kaffet blev man tillsagd att gå bort till bageributiken och köpa för 25 öre rågskorpor, det blev 5 st.

Gamla Teatern

Tvärs över gatan låg gamla Teatern. När det var teaterkvällar levde Västerudden upp. Det var liksom en flökt av stora världen hade smugit sig över oss bland arbetarebefolkningen som stod och såg när det ena festklädda paret efter det andra kom, gående eller med taxibil. Privatbilar var sällsynta. För det dög inte att komma enkelt klädd. Damerna kom gärna i långa fräsande sidenklänningar, för det gällde ju att överglänsa vänner och bekanta.

Där stod man och stirrade av pur förvåning över att det kunde finnas så mycket grannlåt. Först många år senare skulle jag få tillfälle att komma upp i salongen och slå mig ner som åskådare. Det var när varvets driftvärn började med sina populära varvsrevyer.

Teatern revs 1972. På dess plats står nu ett stort modernt bostadshus. Visserligen tyckte många att det var synd att riva denna nära hundra år gamla teater, men jag tror inte att många nu skulle vilja byta ut vårt fina Teater- och Konserthus på torget mot Gamla Teatern.

Ölhallen

Sammanbyggd med teatern låg en ölhall. Alla stadsdelar på Trossö, nästan, hade en eller flera ölhallar. Det vimlade av ölhallar liksom av kaféer på den tiden. Naturligtvis kunde ölet stimulera till lite högljudda röster, men på denna ölhall gick det i allmänhet ganska lugnt tillväga. Det var ju inte så stor kundkrets heller så med tiden blev den nedlagd.

En man som var en ganska flitig gäst på ölhallen var en konstnär som hette E. Wirén. Han gick alltid i en gammal slokhatt och hade ständigt ett ritblock under armen. När han kände att han var i behov av pengar tog han helt enkelt fram sitt ritblock och ritade med blyerts av ett hus, och han fuskade inte. Sen gick han in i huset och bjöd ut sin nya teckning. Och han var inte dyr. Han kunde begära mellan 1-3 kronor per styck. Sedan kunde han med pengar på fickan gå bort till ölhallen och ta en pilsner och en porter. Han var en mycket snäll och försynt man som inte gjorde mycket väsen av sig. Jag har i min ögo en av hans teckningar, signerad av honom. Motivet är några hus på Baggensgatan.

Pärontrödet

Alldeles intill ölhallen, fast på andra sidan planket, stod ett stort augustipäronträd som tillhörde kronan. Dess grenar hängde långt ut över Varvsgatan och var därför frestande för barn som gick förbi. Fanns där inga nerfallna vär det lätt att ordna att det föll ner. Min bror Erik var rätt säker på stenkastning. Han lagade för det mesta att han hade byxfickan full med sten när han gick till skolan. När han sedan gick ifrån trödet var fickan full med päron i stället.

En gatukorsning på Västerudden

Gamla Teatern låg vid Varvsgatans korsning med Skepparegatans sydöstra hörn. I samma korsning men på norra sidan låg Hanssons speceriaffär. Vägg i vägg med denna hade de inrett en cigarr-affär som sålde tobaksvaror, tidningar, underkläder, leksaker m.m. Egentligen var denna affär onödig eftersom det fanns en cigarraffär bara 40-50 m därifrån som kämpade för sin existens.

Men han var listig den här specerihandlaren. Han hade tagit upp en dörr i väggen mellan de båda butikerna och däremellan sprang personalen och hämtade varor från den andra butiken. Till slut var han fräck nog att bara ha ett draperi däremellan. Men ingen klagade på arrangemanget. Både köpare och säljare tjänade på det. Hörntomten väster ut från teatern, Varvsgatan 11, bestod av två hus. Det ena av dessa hus var på sigg sätt originellt. Ty det var troligen det enda 5-våningshus här i staden som har eller har haft blott två små lägenheter i varje plan. Sekelskiftets arkitekter som ritade detta hus i jugendstil hade tydligen högt-flygande planer. Detta hus kallades av barnen vanligen för "Sky-skrapan". Vid hörnet utanför huset stod förr en av stadens allmänna pumpar.

Det 4:e huset i denna gatukorsning låg mittemot nämnda "Skyskra-pa", i kvarteret Hafsfrun, och med gatunummer Varvsgatan 16-18. Nu rivet. Förste uppgivne ägare var en flaggskeppare E. Hedenius på 1750-talet. Flera ägare följer varefter den hamnar i konstnärssläkten Törnströms ägo. Tvist om fastigheten tycks ha förekommit, ty amiralitetsbildhuggaren Emanuel Törnströms änka har enligt förlikningsdom 1843 tillerkänts fastigheten.

Emanuel Törnström var son till galjonsbildhuggare Johan Törnström hos vilken han gick i lära på varvets bildhuggareverkstad. När fadern gick i pension 1825, övertog han dennes syssla som galjonsbildhuggare. Flera av hans verk äro bevarade och finnes att beskåda på Marinmuseum. Som t ex galjonerna till linjeskeppen Karl XIV Johan, Dristigheten, Skandinavien och Gustav den Store.

Fortsätter vi Varvsgatan västerut känner vi inte igen omgivningen riktigt. Var är alla husen som stod här? Och vad är det för en massa bilar som står här? De flesta av oss karlskroniter vet ju att varvet köpt in alla kvarteren för att utvidga rörelsen, för att ge Karlskrona "Vind i seglen".

Hoffs affär

Där Varvsgatan korsar Styrmansgatan stannar jag till ty där låg Hoffs speceriaffär där vi brukade handla. Den var liten men väl-sorterad. På fredagkvällarna när pappa fått lön hände det att han i förbifarten på väg hem slank in här och köpte oss barn var sin strut karameller.

Intill Hoffs speceriaffär låg Hoffs mjölkaffär. Bägge affärerna kallades Hoffs men egentligen tillhörde speceriaffären dottern Erna Olsson. Det var ju den bestämmelsen då att mjölk och bröd

måste säljas i särskilda butiker. Hoffs mjölkaffär var lik de flesta andra mjölkaffärer. Väggarna klädda med vit kakel, en sorts kakelplattor i rutor på golvet och en stor disk i vinkel belagd med järnplåt. Med andra ord en mycket tråkig lokal. Stor och rymlig var den, och när någon stod i bakre regionerna och ropade så ekade det som om man varit i kyrkan.

När mjölken sedan kom, och det kunde dröja timmar ibland, skulle den ju hållas upp i sina resp sår. Sedan gällde det att hålla sig framme för det fanns alltid fruar med vassa armbågar som ville vara först. En liten beskedlig pojke fick så småningom lära sig att skulle man komma fram antingen det gällde i en mjölkaffär eller här i livet så fick man hänga med och fösa på.

Djurgården

I Hoffs speceriaffär brukade vi handla fotogen till vårt primuskök. En liten kanna på tre liter. Fotogenen förvarades i en bod ute på gården dit jag brukade följa med. Det var bara ett litet krux som gjorde mig betänksam när jag följde med: skulle jag klara mig helskinnad från fåren? De hade nämligen ett halvt dusin får som gick lösa inom en inhägnad som man måste passera. Jag hade nämligen fått för mig att de inväntade ett lämpligt tillfälle att stänga mig därbak. Mina biologiska kunskaper om djuren var inte så stora då, så jag höll dem alltid under ögon uppsikt när jag var ute i detta uppdrag och jag lyckades faktiskt klara mig.

Men det fanns inte bara får här på Hoffagården. Denna gård var som ett menageri förr i tiden. Här fanns också höns och kaniner. Även ponnyhästar fanns där. Inte heller saknades burfåglar. Här fanns både papegojor och kanariefåglar. Så folket i denna gård saknade inte tidsfördriv.

Baggagården

Så äro vi då framme vid Varvsgatans andra ände. Norra sidans sista hus var en föga romantisk skapelse. Det var ett stort stenhus kallat Baggagården efter en tidigare ägare till tomt. Sven Ö. Swahn kallade det för ett skräckhus. Och man får erkänna att det passade dåligt in i miljön. De sista åren innan det revs använde Karlskronavarvet det som kontor.

Men även ett fult hus kan i poesin bli skönt och vackert. Här här en vers ur Björkholmsballader av Frasse Caulsson. Frasse har varit på långresa med flottans fartyg och nu ser han konturerna av sin hemstad dyka upp i diset.

Hur svieller ej mitt hjerta
av fröjd och eidelt rus
ner nu mitt öyga möytes
av Vesteroddens hus
der stora Baggagåuren
ståur höug och stolt och fin
och spaunar utåut fjerden
allt liksom Claura min....

I Baggagården fanns liksom i Hoffagården mitt emot både speceriaffär och mjölkaffär dessutom en grönsaksaffär, samtliga ägdes av konsum. Så här var det nära till konkurrenten.

Mangelboden

Södra sidans sista hus på Varvsgatan har jag också i gott minne. Här var nämligen en mangelbod inrymd. Såvitt jag vet fanns det endast två stenmanglar för uthyrning på Västerudden. Det var denna och en vid "Branta Berg" i Potatis-Pelles gård. Var inte den ene ledig när man skulle beställa tid så var väl den andre. Vägen var ungefär lika lång. Eftersom jag var äldste son i familjen föll det ofta på min lott att gå med och bära mangelkorgen och sedan dra det stora svänghjulet.

Busslinjen

Det är många år sedan nu, men vi hade faktiskt en busslinje som gick över Västerudden. Det var en man som hette Magnusson som startade den, och den skulle så småningom bilda grunden till stadens kommunala bussföretag. Den gick som en ringlinje genom staden. Kom bortifrån Chapmansplan eller Oskuldsparken som den vanligen kallades då - körde upp för backen vid 17:s port - fram till Varvsgatan som den följde - Vallgatan - Drottninggatan o s v.

En historia från denna busslinjes barndom kan jag berätta. Det kan väl vara omkring 1930. Bussarna var inte så stora då och motorerna var kläna. Jag stod på Rävabacken, d v s den backen som från 17:s port går upp mot Västerudden, och tittade i förgyllarens skyltfönster. Det fanns nämligen en sådan som hade sin verkstad här. Nerifrån kom en buss från nämnda linje med ungefär ett halvt dussin passagerare. I halva backen blev det stopp ty här orkade inte bussen längre. Föraren rullade ner bussen och backade bort en bit och satte sedan full fart upp. Med samma resultat, fast denna gång kom han dock några meter längre. Föraren rullade ännu en gång ner bussen för backen och beslöt sig för att göra ett nytt försök. Den här gången backade han ända bort till den s k sprängningen på Dockegatan innan han satte full fart fram. Jag trodde säkert han skulle klara backen denna gången. Men nej, när han var nästan uppe tappade motorn orken och han fick rulla ner ännu en gång. Men föraren var envis, han hade bestämt sig för att komma upp. Sen backade han bortåt Dockegatan och jag tror att han var ända bort borta vid Chapmansplan för det dröjde så länge innan han blev synlig igen. Han kom rusande med gasen i botten kan jag tänka mig. Men det gällde att samtidigt vara försiktig ty här var korsande trafik från varvet. Det här var spännande, skulle han klara hela backen? Ja, faktiskt. Men det var på ett hår när att han kunde krypa över backkrönet.

Min åsikt är att det måste ha varit något fel på bussen motor annars skulle en sådan händelse aldrig ha hänt. Hur passagerarna uppskattade händelsen vet jag ej, men vi åskådare fick en stunds underhållning.

Min promenad på en intressant Karlskronagata är slut. De gamla gatorna, husen och människorna är delvis borta. Men i minnas värld lever de.

T Ä V L I N G

GE FÖRENINGENS MEDLEMSBLAD
ETT FYNDIGT NAMN

Första pris: "Noblingboken"
Andra pris: "Karlskronabilder"
Tredje pris: "Bokpaket"
Fjärde-femte pris: grammofonskivan "Gamla Carlsclrona"

Posta ditt svar till:

Föreningen Gamla Carlsclrona
Borgmästaregatan 1
371 31 Karlsclrona

Märk kuvertet "Medlemsbladet".

Ditt svar skall vara poststämplat senast 30 april 1986.

Föreningen Gamla Carlsclrona har beslutat att tillgodose ett gammalt önskemål från medlemskretsen, genom att härmed utge ett litet medlemsblad, två gånger årligen. Det första numret av detta, vilket Ni nu håller i Er hand, inrymmer bl a föregående års verksamhetsberättelse.

Styrelsen ser det värdefullt att olika skribenter och medlemmar ges möjligheten lämna kulturellt värdefull information om livet i flydda dagars Karlsclrona, och för oss att kunna återge dessa berättelser till Er läsare.

Undertecknad Sten A. Petersson, har den stora glädjen att åtnjuta styrelsens förtroende att få verka som bladets första redaktör.

Då nu föreningens medlemsskara närmar sig 5000 personer, är det vår förhoppning att på detta sätt, utöver den information vi brukar sända ut, kunna underhålla denna stora medlemskrets med någon lättfattad läsning med anknytning till det intresse som binder oss alla samman - det gamla Karlsclrona.

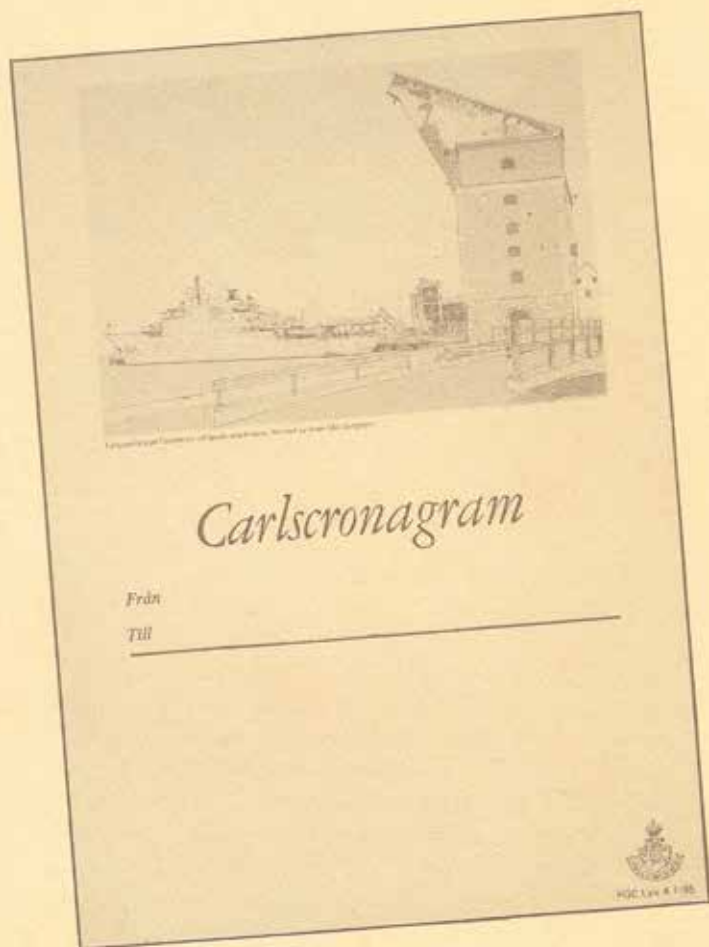
I första hand kommer vi att utge det material vi erhåller från olika medlemmar, i artikelform, där dessa träder fram med personliga minnen, under rubriken "MINNENAS BOK".

Eder

Sten A. Petersson

Nytt Carlschronagram

Långresefartyget Carlskrona vid gamla mastkranen, en akvarell i fyrfärgstryck av Sven Olof Bergström.

Pris 5:– inkl. kuvert.